

”Varför hänger du inte med?”

**En rapport om barnfattigdom och
fritidsaktiviteter i Gävle.**

Inledning

Under våren 2018 har Rädda Barnen och Svenska kyrkan i Gävle tillsammans undersökt hur barnfattigdom påverkar möjligheter till olika typer av fritidsaktiviteter i Gävle. Till vår hjälp har vi använt offentliga rapporter och gjort tre egna undersökningar. Våra egna undersökningar bygger på tre olika enkäter. En enkät till olika föreningar. En enkät till personer som såg Barnfattigdomsutställningen på Fängelsemuseet. En enkät till Diakonirådets familjer. Dessutom har vi ställt några frågor till Budget- och skuldrådgivarna på Gävle kommun.

Vi vill här passa på att tacka alla föreningar, organisationer och personer som tagit av sin dyrbara tid för att hjälpa oss med undersökningen.

Vår förhoppning är att den här undersökningen blir ett ytterligare verktyg för att skapa goda uppväxtförhållanden för unga här i Gävle. Det är det som är syftet med den här undersökningen. Att alla barn och unga ska få det så bra som möjligt. För att nå dit måste vi alla fortsätta att hjälpas åt.

Karin Sarja
Kyrkoherde Svenska kyrkan i Gävle

Birgitta Jonsson
Rädda Barnen Gävleborg

Sammanfattning

Under 2013 levde 234 000 barn i fattigdom i Sverige. Det är ungefär 12 procent av alla barn i Sverige. Enligt Rädda Barnen handlar barnfattigdom i Sverige sällan om att barn får gå hungriga och frysa för att deras föräldrar inte har råd att köpa mat och kläder. Istället handlar det om att barn i familjer med dålig ekonomi hamnar i utanförskap och att de saknar möjligheter som andra har. Bakom siffror och procentsatser finns barn som diskrimineras för att föräldrarna inte har tillräckligt med pengar. Föräldrar som vill, men inte kan ge sina barn det de behöver. Att leva i en familj som har det dåligt ställt påverkar ofta barnets hela vardag. Barnen har till exempel inte samma möjligheter till en meningsfull fritid som ett barn från en familj med stabilare ekonomi. Enligt Rädda Barnens uppgifter är barnfattigdomen högre i Gävle än i övriga landet, 15 procent.

I den här rapporten har vi valt att fokusera på hur barnfattigdom påverkar barns möjligheter till fritidsaktiviteter. Flera tidigare rapporter har visat på att ekonomi är orsaken till att barn inte kan delta och ha en så aktiv fritid som möjligt.

2014 gjorde Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) en undersökning, Fokus 2014 Ungas fritid och organisering. Den undersökningen visar att i Sverige som helhet måste var åttonde ung person avstå aktiviteter på grund av bristande ekonomi. Studien såg också att: ”Det är betydligt vanligare att unga från familjer med begränsade materiella resurser, än att unga från familjer med bättre materiella resurser, vill delta i en idrottsförening eller i kulturskolan, men inte gör det.”

Gävle kommun har också genomfört undersökningar om fritidsvanor och förutsättningar för att delta. I Lupp Lokals uppföljning av ungdomspolitik redovisas ungas syn på sin tillvaro i Gävle bland annat om hälsa, fritid och trygghet. Denna undersökning gjordes första gången 2010, med en uppföljning 2013. Lupp visar att en omständighet som hindrar barn och unga är ekonomin. Tio procent av de som går i åttan och tolv procent av dem i årskurs två har något de vill göra, men som de inte kan göra eftersom det saknas resurser.

I en undersökning som Rädda barnen gjort 2015, i ”Ung röst” uppgav var tionde person att de har behövt avstå fritidsaktiviteter på grund av avgifter.

För att ytterligare ta reda på hur det ser ut har Svenska kyrkan i Gävle och Rädda barnen i Gävleborg beslutat att undersöka hur det ser ut i Gävle våren 2018. Vi kunde i våra egna undersökningar dra slutsatsen om att det finns barn och unga som vill ha en aktivare fritid, men ekonomin sätter käppar i hjulen. Våra egna undersökningar bygger på tre olika enkäter. En enkät till olika föreningar. En enkät till personer som såg Barnfattigdomsutställningen på Fängelsemuseet och en enkät till Diakonirådets familjer.

I den första undersökningen frågade vi alltså föreningar i Gävle med omnejd, där unga från Gävle möjligen kunde vara aktiva. Sammanlagt är det 19 av 23 föreningar som svarar på frågan om de har märkt att barn och unga slutat aktiviteten på grund av ekonomi. Av de 19 föreningarna är det egentligen bara två föreningar som överhuvudtaget inte märkt av detta. Övriga svar kan ändå på något sätt tolkas som att man är medveten om problemet. Sex stycken av föreningarna hade märkt att barn och unga hade avstått från att delta på grund av ekonomiska orsaker. Fem föreningar skriver att de inte har märkt problemet. Men det beror troligen på att all verksamhet de har är gratis, just för att de vill att alla ska ha möjlighet att vara med. De har valt att ha väldigt låga avgifter, har en fond eller löser det på annat sätt. Fem föreningar skriver att det inte har märkt problemet. Tre föreningar tillägger dock att det troligen kan vara så. Tre föreningar skriver att de inte märkt något, men ger sedan exempel där de har hjälpt någon som inte kunde betala eller sett mellan fingrarna när det gäller vissa deltagaravgifter.

Vi frågade också Budget- och skuldrådgivarna om deras erfarenheter. De såg att föräldrarna försöker prioritera sina barn ekonomiskt, vilket i vissa fall kan innebära fortsatt skuldsättning som krediter.

”När skuldsättningen sedan måste upphöra för att få en ekonomi i balans drabbar det naturligtvis barnen ekonomiskt.”

Under februari och mars 2018 visades Svenska kyrkans barnfattigdomsutställning på Fängelsemuseet. Vi bad då deltagarna dela med sig av sina egna erfarenheter. Åtta personer valde att svara anonymt på frågorna. En svarade inte alls på frågorna i denna del. Av de som svarade hade två barn fått avstå något intresse på grund av ekonomi. Fyra svarade att de visste andra barn som hade fått avstå på grund av ekonomi. Två kände flera stycken. En svarade att denne troligen kände någon, ytterligare en att det är inget man pratar om.

För att få ännu mer kunskap om huruvida barn och unga får avstå bad vi Diakonirådet att fråga några familjer som kommer och söker stöd hos dem. Diakonirådet är en ideell organisation som hjälper människor som lever i utsatthet och bland annat behöver ekonomiskt stöd. I undersökningen ingick 14 familjer. De svarade anonymt. Barnen var mellan 2 och 16 år. I några familjer var det ett barn, i några två, i andra tre barn. På frågan om deras barn hade fått avstå något intresse på grund av ekonomi svarade sex familjer ja. Åtta svarade nej, deras barn hade inte avstått från något intresse på grund av ekonomi. Vi vet sedan tidigare att barn är lojala och tar ansvar. Så när en förälder svarar nej och sedan skriver att barnet inte visat något intresse för någon fritidsaktivitet så kan vi inte vara helt säkra på om barnet verkligen inte är det. Föräldrar är också väldigt lojala med sina barn, det kan innebära att de själva har avstått från något annat viktigt för att kunna ge sina barn detta. Vi frågade familjerna om de kände

till om andra barn fick avstå från något intresse på grund av ekonomi. Fem familjer svarade ja, nio nej.

Svenska kyrkan och Rädda Barnens undersökning är liten och det har inte gått att fastställa hur många procent av barnen i Gävle som inte kan delta i aktiviteter på grund av ekonomi. Men undersökningen bekräftar det som mer omfattande tidigare undersökningar bekräftar – att alla inte har möjligheter att delta.

Bakgrund

Sedan 2002 har Rädda Barnen genomfört undersökningar som följer förändringar i barns välfärd i Sverige. Mellan 1997 och 2007 blev det en välståndsökning i vårt land. Barnfattigdomen minskade från cirka 22 procent till cirka 10 till 11 procent. Alla fick dock inte del i den välståndsökningen, fram till 1990 hade Sverige en mycket jämnare inkomstfördelning, sedan 1990 har dessa skillnader ökat. Under krisen 2008 ökade det något men låg i genomsnitt på 12 procent 2013. Under 2013 levde 234 000 barn i fattigdom i Sverige.

Barnfattigdom i Sverige handlar som vi tidigare påpekat väldigt sällan om att barn får gå hungriga och frysa för att deras föräldrar inte har råd att köpa mat och kläder. Även om det faktiskt finns barn som får gå just hungriga. Det räcker bara att läsa boken om Zlatan och hans uppväxt. Han var en pojke som ofta fick gå hungrig. Istället handlar barnfattigdom ofta om att barn i familjer med dålig ekonomi hamnar i utanförskap och att de saknar de möjligheter andra har. Att hamna i utanförskap, att inte få vara med är skrämmande för oss människor. Vi är programmerade att få tillhöra. Att vara utanför betydde död ute på savannen och även om man inte lever där längre så är rädslan fortfarande lika stark som då att inte få vara en del av gruppen.

Det är Tapio Salonen, professor i socialt arbete, som genomfört Rädda Barnens undersökningar. Sverige har ingen officiell definition av fattigdom. De barn som Rädda Barnen och Tapio Salonen räknar som fattiga lever i en familj som antingen har låg inkomststandard – alltså så låg inkomst att pengarna inte täcker nödvändiga kostnader – eller får försörjningsstöd, det som tidigare kallades socialbidrag.

Fredagen den 9 december 2016 invigde Svenska kyrkan i Gävle en utställning om barnfattigdom med namnet ”Se till mig som liten är”. Under 2017 turnerade sedan utställningen runt i olika församlingar och den har också varit utställd på Kulturhuset i Gävle under 2018.

Många människor har sett utställningen och berörts. Det är lätt att slå bort orden ”barn i ekonomiskt utsatta familjer” som det heter i rapporterna eller siffrorna, men att se en säng, där det fattas kärlek och omtanke, det berör. Det är inte lika lätt att vifta bort. Och dessa barn som sover i sängarna är inte påhittade, deras namn är det, men inte deras berättelser.

Tanken med utställningen var att Svenska kyrkan i Gävle ville visa att de ser att alla barn i Gävle inte har samma möjlighet till en bra uppväxt. Svenska kyrkan möter dessa människor i sin vardag, de söker sig till kyrkan.

Det är ju ingen nyhet att Gävle har högre barnfattigdom än övriga landet. Rädda Barnens siffror har tidigare visat att 15,1 procent av barnen i Gävle lever i ekonomiskt utsatta familjer, medan siffran för övriga riket är 12 procent.

I samband med utställningen bjöd Svenska kyrkan in andra organisationer för diskussioner om vad vi alla tillsammans kan göra för att uppmärksamma barnfattigdom i Gävle. I samband med dessa diskussioner bestämde sig Rädda Barnen i Gävle och Svenska kyrkan i Gävle för att undersöka hur barn påverkas av ekonomiskt utsatthet. Vi bestämde oss för att börja med att titta på möjligheter för fritidsaktiviteter. Har alla barn möjlighet att delta i olika typer av fritidsaktiviteter, eller kostar det för mycket pengar?

Problemet att alla inte kan göra den aktivitet de gärna vill på grund av ekonomi har uppmärksammats tidigare i olika rapporter. 2014 genomförde Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) en undersökning, Fokus 2014 Ungas fritid och organisering. Enligt denna rapport är målet för den nationella ungdomspolitikerna sedan mitten av 2014 ”att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.” Ungas fritid och organisering berörs av en rad nationella politikområden som idrotts-, kultur- och folkbildningspolitiken, men även av barnrättspolitik, politiken för det civila samhället, funktionshinderspolitik, jämställdhetspolitik, folkhälsopolitik och socialpolitik. Det finns tydliga beröringspunkter mellan dessa, bland annat att målen ska gälla alla som berörs av politiken och att lika möjligheter ska förverkligas i olika avseenden.

Fritid är en viktig del i många ungas liv och med ungas fritid menar myndigheten den tid som de unga lägger utanför skola och arbete. Det saknas, enligt rapporten, en nationell helhetsbild av ungas fritid där olika delar av fritiden finns belysta och även kan kopplas samman med övriga delar av livet. Rapporten bygger på andra undersökningar, bland annat LUPP. Rapporten visar att fritiden har stor betydelse för unga i åldern 16–29 år, där var sjätte uppger att fritiden är det som ger livet mest mening (2013). Hälften av unga i åldern 16–29 år tycker att de har lagom mycket fritid. Det är vanligare bland tjejer än bland killar att uppge att de har för lite fritid (2013). En stor andel unga (70 procent) tycker att det finns mycket att göra på fritiden. En något större andel tjejer än killar tycker dock att det finns för lite att göra på fritiden. Idrott intar en särställning bland ungas fritidsaktiviteter. Det är 80 procent av tjejer och killar i åldern 13–19 år som idrottar eller motionerar inom förening eller oorganiserat minst varje vecka. Tjejer ägnar sig i större utsträckning än killar åt kultur-utövande.

Undersökningen visar att i Sverige som helhet måste var åttonde ungdom avstå aktiviteter på grund av bristande ekonomi. Studien såg också att:

”Det är betydligt vanligare att unga från familjer med begränsade materiella resurser, än att unga från familjer med bättre materiella resurser, vill delta i en idrottsförening eller i kulturskolan, men inte gör det.”

Gävle kommun har genomfört undersökningar om fritidsvanor och förutsättningar för att delta. I undersökning Lupp redovisas ungas syn på sin tillvaro i Gävle bland annat om hälsa, fritid och trygghet. Denna undersökning gjordes första gången 2010, med en uppföljning 2013. Nästan 1500 unga i årskurs åtta och andra året på gymnasiet deltog. De flesta som deltog i undersökningen anser sig ha lagom mycket fritid. Fritidsutbudet verkar vara godkänt av de flesta och Gävle ligger över länssnittet.

I undersökningen tar kommunen upp att fritiden är en betydelsefull del av människors liv. Att fritiden påverkar många områden i en människas liv. Fritiden har också fått en allt större betydelse. Den har att göra med individens identitet. Fritiden är, enligt undersökningen, en investering i framtiden. Forskning har visat att ungdomar som idrottar trivs bättre i skolan, har ökad självkänsla och har minskad risk för att drabbas av depression. Samma sak kan sägas om de som håller på med kulturutövande. De har bättre självkänsla, bättre hälsa och bättre skolresultat.

Ungdomar gillar att idrotta. En majoritet av ungdomarna motionerar varje vecka. Att vara med i en förening minskar med åldern, och det gör även motionerandet. Killar och tjejer motionerar lika mycket, men när det gäller kultur är tjejerna mest aktiva.

Luppen visar också att en omständighet som hindrar barn och unga är ekonomin. Tio procent av de som går i åttan och 12 procent av dem i årskurs två har något de vill göra men inte kan eftersom det saknas resurser. Om man utgår från de som svarade i undersökningen skulle det vara cirka 70 personer som går i åttan och cirka 85 personer i årskurs två.

Under 2014 publicerade Gävle kommun också en enkätundersökning. I den hade drygt 1500 elever i årskurs sex och nio svarat på frågor om sina fritidsintressen. Den visar att flickorna är mer aktiva än pojkarna och att eleverna i årskurs sex är mer aktiva än niorna. 72 procent av eleverna har hållit på med idrott under året. Lika hög andel flickor som pojkar, men det är fler pojkar som är engagerade i idrottsföreningar. Samtidigt menar 44 procent av barnen att de skulle vilja ägna sig åt fritidsaktiviteter, men att de inte gör det. Framför allt är det flickorna som känner så. Källa: Sveriges Radio.

I en undersökning som Rädda Barnen gjort, Ung röst, uppgav var tionde person att de har behövt avstå fritidsaktiviteter på grund av avgifter. I en debattartikel på Dagens samhälle publicerad 2 september 2015 hänvisar debattören till en undersökning som Riksidrottsförbundet gjort. I den undersökningen säger 38 procent av kassörerna i idrottsföreningar att kostnaderna för avgifter ökat, 8 procent säger att de minskat, övriga att läget är oförändrat.

Fritidsaktiviteter för barn och unga – enkät till föreningar

Svenska kyrkan i Gävle och Rädda Barnen i Gävleborg beslutade att ta reda på mer om huruvida barn och unga får avstå fritidsaktiviteter i Gävle på grund av ekonomi. I den första delen av undersökningen frågade vi föreningar i Gävle med omnejd, där unga från Gävle möjligen kunde vara aktiva. Frågorna handlade om hur många unga som deltog, vad aktiviteten kostade, om de låga nära till allmänna kommunikationer och om det fanns barn och unga som fått avstå på grund av ekonomi. Vi skickade ut brett till ett hundratal föreningar vars mailadresser vi hittade i Gävle kommuns föreningsregister. Vi fick massor med felmeddelande och några svar att föreningen inte längre hade någon aktivitet. Ungefär 23 föreningar svarade, några via mail, några via telefon. Vi skickade ut en påminnelse till föreningarna. Föreningarna som fick möjlighet att svara på frågorna är aktiva inom många olika områden, det var fotboll, parkour, skridskor, hockey, judo, dans, ridning med mera.

Föreningarna är olika stora, någon har 60 aktiva, andra flera hundra. De har aktiva barn i alla åldrar. Några svarade att de har bara gratisaktiviteter, andra avgifter på några hundra, andra har mycket högre avgifter där det gick över tusen kronor. Några hade räknat med olika typer av läger. Ofta steg avgifterna med åldern.

Sammanlagt är det 19 av 23 föreningar som svarar på frågan om de har märkt att barn och unga slutat på grund av ekonomi. Av de 19 föreningarna är det egentligen bara två föreningar som överhuvudtaget inte märkt av detta. Övriga svar kan ändå på något sätt tolkas som att man är medveten om problemet.

Av de 19 föreningarna som svarade hade 6 föreningar märkt att barn och unga hade avstått från att delta på grund av ekonomiska orsaker.

I en förening var det 2 till 3 personer genom åren.

I annan förening:

”Under åren har vi förstått att det finns barn och ungdomar som har svårt att betala våra medlems- och deltagaravgifter. Vi har haft en dialog med varje enskild individ för att hitta en plan med sysslor och uppgifter som vederbörande

kan utföra för att på så sätt betala sin avgift. Detta har t ex kunnat innebära att man har fått dela upp betalningen eller bidra som domare vid yngre lags matcher eller med hjälp vid träningar och andra aktiviteter. Sammantaget kan det röra sig om 2–4 barn per årskull. Vi har inte fört någon statistik över hur många barn eller ungdomar som har haft ekonomiska svårigheter. En del har valt att hoppa av innan vi lyckats föra en dialog. Dessa barn har kommit till våra träningar sporadiskt eller slutat när vi har kommit nära deadline för inbetalning.”

Ytterligare en skriver:

”Ja det kan ha hänt men vi har en fond för de som inte kan betala, men de måste höra av sig annars är det svårt att veta. Hur många? Ca 10 per år kanske. Inte många men man kan gissa att det finns ett stort mörkertal.”

Fem föreningar skriver att det inte har märkt problemet. Men det beror troligen på att all verksamhet är gratis. De har väldigt låga avgifter, har en fond eller löser det på annat sätt.

Svar från föreningar:

”All verksamhet hos oss är kostnadsfri för barn och unga, så vi har haft turen att inte stöta på denna typ av problematik. Vi arbetar alltid mot att alla barn ska ha möjlighet att delta oberoende av ekonomiska förutsättningar. Det kan vara klurigt att erbjuda detta som ideell förening, då man oftast har fasta kostnader kopplade till verksamheten dit kanske stöd mm inte räcker. Vår organisation har möjligheten då vi arbetar tillsammans med samarbetspartners som gör det möjligt.”

”Vi har inga aktiva (vad vi känner till) som har behövt avstå från verksamheten av ekonomiska skäl - vilket vi tror beror på våra låga avgifter.”

”Ingen har slutat på grund av ekonomi. Föreningen har en inkluderande grundprincip som betonar barn och ungdomars rätt att delta i träning och tävling. Vi har cirka 140 barn där deras föräldrar i dagsläget inte kan betala sina deltagaravgifter och som idag är uppe i cirka 200 000 kr.”

”NEJ, För alla nyanlända så har vi försökt att söka bidrag för där det gått.

I övrigt har jag inte hört att vi haft detta problem.

Värt att nämna är ju att vi i vår sektion alltid haft filosofin att alla ska kunna vara med. Så därför är inte våra deltagaravgifter så höga jämfört med stadslagen.”

”Inte vad vi i Styrelsen känner till, vi har en social fond som skall täcka detta. Detta är också tydligt annonserat till alla lagledare och tränare ifall dom skulle känna av eller se den problematiken. Vi har också ett socialt samarbete med

Intersport och Unihoc som ger oss utrustning att fördela ut till de som inte har råd att köpa egen klubba eller glasögon. Detta samarbete har vi haft i 3 år och vi är nu inne på det 4:e året. Vi har haft en dialog med några föräldrar om deltagaravgiften, i nuläget är det 3 dokumenterade fall där man inte har möjlighet att betala och då har vi skrivit av denna ”skuld” till föreningen så barnen i fråga skall kunna vara med.”

Fem föreningar skriver att det inte har märkt problemet.

Tre föreningar av dessa fem skriver dock att det troligen är så att några avstår deltagande på grund av ekonomiska skäl.

”Men tror att det nog kan vara så.”

”Vi har sagt så att om ett barn har problem med kostnaderna så får vi ta upp det i först laget och se om man kan lösa det där och sedan i sektionen om vi kan göra undantag. Om någon slutat pga kostnaderna är inget jag känner till i alla fall och jag hoppas att det inte har skett. Men det vore konstigt om inte det vägts in när ungdomar slutar med idrott!”

”Nej, inga kända fall. Vissa föräldrar avstår nog på grund av brist på tid och intresse. De enda kända aktiviteter som föräldrar har avstått ifrån på grund av ekonomiska orsaker är utomlandsläger, men dessa läger har inte formellt ingått som en del i verksamhet utan har varit mer av semesterkaraktär.”

Tre föreningar skriver att de inte märkt något men i deras svar kan man utläsa att de har misstänkt att ekonomiska problem finns.

”Ett fåtal har inte haft råd att betala träningsavgifter. De har då möjlighet att dela upp och göra delbetalningar. Ett mindre antal (några ensamstående mammor och några ensamkommande pojkar har vi inte ”låtit bero”.) Enligt separata överenskommelser.”

”Nej, inte vad vi vet. Vi har tidigare vid tillfällen när vi misstänkt dålig ekonomi (ej vid egen förskyllan av föräldrar) hoppat över avgiften.”

”En pojke som inte kunde betala.”

Fritidsaktiviteter för barn och unga – fråga till Budget- och skuldrådgivarna

För att få ytterligare underlag till vår undersökning huruvida ekonomi påverkar fritidsaktiviteter frågade vi Budget- och skuldrådgivarna hur det såg ut utifrån deras perspektiv. Till budget- och skuldrådgivare söker sig människor som inte får ekonomin att gå ihop. Deras statistik för 2017 visar att antalet rådsökande som hade barn antingen på heltid, växelvis eller umgänge är totalt 277 stycken för våra fem kommuner. 67 stycken av rådsökande var ensamstående och 40 stycken gifta eller sambo.

Deras upplevelse är att föräldrarna försöker prioritera sina barn ekonomiskt, vilket i vissa fall kan innebära fortsatt skuldsättning som krediter. ”När skuldsättningen sedan måste upphöra för att få en ekonomi i balans drabbar det naturligtvis barnen ekonomiskt. Här tipsar vi om att söka ekonomiska medel från fonder och stipendier. Vi kommer oftast inte i kontakt med barnen, enstaka gånger tar föräldrarna med sig barnen till mötet, men föräldrarna vill oftast hålla barnen utanför.”

Enkät i samband med Svenska kyrkans barnfattigdomsutställning

Under februari och mars 2018 visades Svenska kyrkans Barnfattigdomsutställning på Fängelsemuseet. Vi bad då deltagarna dela med sig av sina egna erfarenheter. Vi berättade att vi håller på att kartlägga ytterligare hur det ser ut när det gäller barnfattigdom i Gävle. Vi har börjat med att titta på barns och ungas möjlighet till fritidsaktivitet.

Vi frågade också om:

Vad gör ditt barn på sin fritid?

Hur mycket pengar lägger du på detta per månad eller per år, cirka?

Har ditt barn fått avstå något intresse på grund av ekonomi?

Vet du andra barn som har fått avstå?

Åtta personer valde att svara anonymt på frågorna. En svarade inte alls på frågorna i denna del. Av de som svarade hade två barn fått avstå något intresse på grund av ekonomi. Fyra svarade att de visste andra barn som hade fått avstå på grund av ekonomi. Två kände flera stycken. En svarade att denne troligen kände någon, ytterligare en att det är inget man pratar om.

Fritidsaktiviteter för barn och unga – enkät till familjer som Diakonirådet möter

För att få ännu mer kunskap om huruvida barn och unga får avstå bad vi Diakonirådet att fråga några familjer som kommer och söker stöd hos dem. Diakonirådet är en ideell organisation som hjälper människor som lever i utsatthet och bland annat behöver ekonomiskt stöd. Verksamheten är öppen för alla som är bosatta inom Gävle pastorat. Här kan man få hjälp med livets basbehov som hyran, elräkningen, tandvård och sjukvårdsräkningar.

I undersökningen ingick 14 familjer. Barnen var mellan 2 och 16 år. I några familjer var det ett barn, i några två, i andra tre barn. Totalt hade familjerna 23 barn tillsammans. Några barn deltog inte i någon organiserad fritidsaktivitet. Andra barn höll på med pingis, fotboll, parkour, dans, tennis, innebandy, hockey, ridning, sång, pyssel, konståkning, piano, flöjt, gymnastik.

På frågan om deras barn hade fått avstå något intresse på grund av ekonomi svarade sex familjer ja. Åtta svarade nej, deras barn hade inte avstått från något intresse på grund av ekonomi. Vi vet sedan tidigare att barn är lojala och tar ansvar. Så när en förälder svarar nej och sedan skriver att barnet inte visat något intresse för någon fritidsaktivitet så kan vi inte vara helt säkra på om barnet verkligen inte är det. I en annan familj gör barnen inget på fritiden, leker enbart hemma. Inte heller här kan vi veta vad barnen verkligen vill. I ytterligare ett fall så har barnen inte behövt avstå på grund av hjälp av just Diakonirådet eller annan typ av stöd. Föräldrar är också väldigt lojala med sina barn, det kan innebära att de själva har avstått från något annat viktigt för att kunna ge sina barn detta.

Vi frågade familjerna om de kände till om andra barn fick avstå från något intresse på grund av ekonomi. Fem familjer svarade ja, nio nej.

Förslag på åtgärder av deltagarna i undersökningen

I samband med undersökningarna, till föreningar, Budget- och skuldrådgivarna, på kulturhuset och till familjerna frågade vi om de hade några förslag på lösningar och åtgärder för att fler ska kunna delta. Några av förslagen förekommer flitigt. Till exempel fler gratisaktiviteter, fler bidrag och billigare avgifter:

- Fler arbeten så att alla kan försörja sig.
- Fler gratisaktiviteter.
- Fler bidrag.
- Billigare avgifter.

- Klubbarna kunde göra gemensam upphandling som föräldrarna sedan kunde köpa, det blir billigare och dessutom lika för alla.
- Skolan skulle ordna fler aktiviteter för alla barn.
- Fler möjligheter att prova på en aktivitet.
- Avgifter kan reduceras efter inkomst så att man betalar procentuellt lika mycket. I dag finns möjlighet hos vissa föreningar att göra avbetalningsplaner på den avgift man inte klarat av att betala.
- Budget- och skuldrådgivningen kan marknadsföra sin verksamhet gentemot idrottskonsulenter och idrottsledare som i sin tur kan vidarebefordra info om att vi finns till de föräldrar som inte kan eller har svårt att betala avgifter.
- Bättre kommunikation och samarbete mellan kommun och förening om att ekonomi inte alltid behöver vara ett hinder för att få vara med.
- Att föreningarna samarbetar för stöd till ledare.
- Fler ideella, och offentliga satsningar.
- Synliggöra problemen.
- Mer stöd till föräldrarna.
- Fritidsbank, där man kan låna saker för aktiviteter.

Vilka konsekvenser blir det när den ekonomiska situationen hindrar barn och unga att delta i fritidsaktiviteter.

I frågeunderlaget till föreningar, Budget- och skuldrådgivarna och på kulturhuset frågade vi om vad de tror att det här kan få för konsekvenser.

Vi frågade: Om någon/några fått avstå från aktiviteten p.g.a. ekonomi, vad tror ni det får för konsekvenser i framtiden;

- För barnet?
- För samhället i stort?
- För er verksamhet?

Många angav att det kan skapa utanförskap, känslan av att vara annorlunda vilket kan leda till sämre självförtroende och självkänsla. Sysslöshet som kan leda till annan oönskad aktivitet. Ökade klasskillnader i samhället.

Några föreningar skrev så här:

”Utanförskap kostar samhället enormt mycket i både mänskligt lidande och pengar. Till slut får alla betala på ett eller annat sätt.”

För barn och unga

”Inte alls bra, det blir då ett utanförskap som kan leda till kriminalitet eller liknande. Idrotten spelar en jättestor roll här och kan vi bidra så gör vi gärna det.

I vår stadsdel är det kanske ännu viktigare då det är en erkänt stökig plats. Skulle inte Fritidsgården, fotbollen, innebandyn m.fl. finnas här så skulle det nog se helt annorlunda ut, tyvärr.”

”Om vi stänger ute barn och ungdomar från vår förening kommer det innebära segregation och ett utanförskap vilket naturligtvis kommer att påverka på individnivå.”

För er som verksamhet

”Kanske inte så mycket mer än att det skulle kännas som ett misslyckande för oss ledare och föräldrar i föreningen.”

”Att driva en förening innebär mycket kostnader allt ifrån hyra av träningsplaner, matchplaner, redskap matchkläder, fotbollar domarersättning, fotbollshall, anmälningsavgifter till seriespel och till cuper och sammandrag. Det är mycket runt omkring som kostar för att barn och ungdomar ska kunna träna och spela fotboll och som man inte alltid ser och tänker på.”

För samhället i stort

”Det skulle bli en tydligare uppdelning mellan de som kan och inte kan delta i denna typ av aktiviteter vilket inte alls är bra. Det finns stora skillnader idag redan men kanske inte lika stora i vår sport som i andra sporter. Vår sport är duktig på att hålla i spelarna länge och vi har humana avgifter och minimala krav på utrustning och liknande. Förutom gymnastikkläder rent allmänt så behövs egentligen bara en klubba och glasögon vilket vi tillhandahåller för alla som inte har det med sig.”

”Det kostar samhället stora pengar att ta hand om ungdomar som inte har någon fritidssysselsättning och som oftast dras in i kriminalitet och droger. Det är därför föreningar är en stor och viktig aktör i samhället för att förebygga och ge ungdomar en meningsfull sysselsättning.”

Slutsats

Svenska kyrkan och Rädda Barnens undersökning är liten och det har inte gått att fastställa hur många procent av barnen i Gävle som inte kan delta i aktiviteter på grund av ekonomi. Men undersökningen bekräftar det som mer omfattande tidigare undersökningar bekräftar – att alla inte har möjligheter att delta. Svaren från föreningar visar tydligt att det finns barn som måste avstå från aktiviteter. Av de 19 föreningarna är det egentligen bara två föreningar som överhuvudtaget inte märkt av detta. Övriga svar kan ändå på något sätt tolkas som att man är medveten om problemet. Föreningar med låga avgifter eller fria aktiviteter har just valt att ha det för att alla ska vara med och därför märker de inte av problemet. Enkätundersökningen i samband med barnfattigdomsutställningen

och undersökningen via Diakonirådet, visar också på att det finns barn i Gävle som lever i ekonomisk utsatthet vilket drabbar deras möjlighet till fritids-sysselsättning.